

Trei schimbări de impact în contabilitate. Ce ar trebui să ia în calcul companiile la închiderea de an financiar

Anul 2021 și începutul lui 2022 au venit cu câteva modificări importante în domeniul contabilității, cu impact asupra companiilor la închiderea acestui an financiar: modificări în planul obligatoriu de conturi, noutățile intervenite pentru entitățile care operează planuri de beneficii de tipul Stock Option Plan (SOP) acordate direct de societatea mamă sau de către o altă entitate din grup și cele referitoare la obligațiile de organizare a contabilizării în România pentru persoanele juridice straine, care au locul conducerii efective în România.

Practic, modificările vin din necesitatea de a lămuri anumite tratamente contabile, pentru a asigura o mai bună comparabilitate între diversele entități raportoare, din nevoia de reglementare a unor cerințe contabile derivate din legislația fiscală referitoare la calculul impozitului pe profit și din necesitatea de a evidenția informații detaliate la nivel de tranzacție pentru anumite tipuri de cheltuieli.

Contabilizarea beneficiilor acordate angajaților. În cursul anului 2021, au fost publicate reglementări noi cu privire la contabilizarea beneficiilor sub forma de acțiuni ale societății mamă sau ale altei societăți din grup acordate gratuit angajaților societății românești. Astfel, dacă până la intrarea în vigoare a OMF 410/2021, entitățile care aplică Ordinul 1802/2014 contabilizau în conturile de capitaluri proprii numai beneficiile sub forma acțiunilor proprii acordate angajaților, începând cu martie 2021, această cerință se aplică și în cazul în care societatea acordă beneficii sub forma acțiunilor sau a altor elemente de capitaluri proprii ale societății mamă sau ale altor entități din grup.

În octombrie 2021, a fost adusă o clarificare suplimentară și s-a reglementat faptul că, în situația în care acordarea de beneficii sub forma acțiunilor societății mamă către angajații societății din România presupune obligații de plată pentru entitatea din România pentru instrumentele de capitaluri proprii acordate angajaților săi, entitatea românească va contabiliza distinct acordarea instrumentelor de capitaluri proprii (în contul de capitaluri proprii) de angajamentul de rambursare din cadrul grupului (datoria de plată).

Într-un prim pas, societatea va trebui să analizeze planurile de acordare de beneficii pe care le operează și să determine informațiile relevante pentru înregistrarea în contabilitate. Din ce am văzut până acum în practică, în trecut astfel de informații nu erau întotdeauna disponibile în departamentul financiar, în special în situațiile în care nu exista angajamente de rambursare între entitatea locală și societățile din grup.

Așadar, odată ce planurile de acordare de beneficii au fost identificate, în pasul următor, va trebui determinată

valoarea justa la data acordării beneficiilor sub forma de instrumente de capitaluri, aceasta fiind data la care entitatea și angajații înțeleg și accepta termenii și condițiile tranzacției. În cazul în care acordul este supus unui proces de aprobare ulterior (de exemplu, de către acționari), data acordării beneficiului este data la care se obține aprobarea respectiva.

În măsura în care instrumentele de capitaluri proprii nu sunt listate pe o piață reglementată, determinarea valorii juste la data acordării va trebui făcută de către profesioniști în evaluare utilizând modele și tehnici de evaluare general acceptate, pentru instrumentele financiare pentru care nu se poate identifica cu ușurință o piață credibilă.

Pentru instrumentele de capitaluri proprii acordate, care intra în drepturi doar după îndeplinirea de către angajați a unei perioade specificate de servicii, cheltuielile aferente sunt înregistrate pe măsura prestării serviciilor, pe parcursul perioadei pentru satisfacerea condițiilor de intrare în drepturi, în contrapartida cu conturile de capitaluri proprii.

Suma înregistrată drept cheltuieli într-un exercițiu financiar va avea în vedere estimarea numărului de instrumente de capitaluri proprii care vor intra în drepturi.

Aceste cheltuieli cu instrumentele de capitaluri proprii care se înregistrează în contabilitate începând din 2021, se vor raporta în situațiile financiare în categoria cheltuielilor salariale și vor afecta profitabilitatea operațională a societății românești, chiar dacă societatea din România nu are obligații de plată pentru aceste instrumente de capitaluri. De aici poate apărea necesitatea de re-analizare a metodologiei aplicate pentru stabilirea valorii de piață a tranzacțiilor cu părți afiliate efectuate de aceste societăți.

Organizarea contabilității. De la mijlocul lui 2021, companiile straine care sunt rezidente fiscale în România, conform locului conducerii efective sunt obligate să își organizeze contabilitatea conform regulilor românești. Începând din 2016 aceste companii straine rezidente fiscale în România sunt obligate la plata impozitului pe profit în România, dar până în 2021, legea nu le obliga și la organizarea contabilității în România. Cum calculul impozitului pe profit are la bază evidențele contabile, în practica acestor societăți trebuiau să decida dacă folosesc ca bază evidențele contabile întocmite conform regulilor din statele unde sunt înființate sau pregătesc un set adițional de evidențe contabile în România, aplicând aceleași reguli ca societățile românești.

Printr-un ordin emis în iulie 2021, s-a clarificat modul de organizare a contabilității de către aceste societăți și s-a reglementat ca primele situații financiare întocmite în România de către persoanele juridice straine care au locul conducerii efective în România corespund datei de 31 decembrie 2021 sau primului exercițiu financiar ales care începe ulterior datei de 1 ianuarie 2021.

De asemenea, s-a stabilit că în primul exercițiu financiar de aplicare a noilor reglementări, persoanele juridice straine care au locul de exercitare a conducerii efective în România trebuie să raporteze informațiile determinate potrivit reglementărilor contabile aplicabile în statul în care au fost înființate, dar evaluate pe baza cursului de schimb valutar comunicat de Banca Națională a României.

Pentru conversia rulajelor corespunzătoare operațiunilor derulate în exercitiul financiar de raportare se folosește cursul de schimb de la data tranzacțiilor.

Atunci când aceasta prevedere nu poate fi aplicată, companiile pot utiliza cursul mediu. Diferența dintre rezultatul determinat în funcție de cursul mediu sau cursul de schimb de la data tranzacțiilor și rezultatul la cursul de închidere se înregistrează pe seama rezultatului reportat, analitic distinct. Deja, din al doilea exercițiu de raportare, operațiunile derulate se vor contabiliza potrivit prevederilor generale.

În schimb, companiile rezidente fiscale în România nu vor aplica prevederile referitoare la obligația de auditare și

nici cele referitoare la întocmirea situațiilor financiare anuale consolidate.

Planul de conturi. Deși pot parea o banalitate, modificările aduse de Ordinul 85/2022 la planul de conturi obligatoriu devin foarte importante din perspectiva noii raportări SAF-T (Fișierul Standard pentru Audit Fiscal sau Declarația 406, cum a fost numită).

Mai exact, planul de conturi reprezintă unul dintre nomenclatoarele obligatorii prevăzute în schema de raportare SAF-T, iar completarea corectă a câmpurilor, care să respecte cerințele administrației fiscale este absolut necesară. De exemplu, în situațiile în care codificarea conturilor contabile nu respectă radacina de cifre prevăzută de planul de conturi, vor apărea erori de validare a declarației.

Separat, dacă privim pașii rapizi către digitalizare realizați odată cu implementarea raportării SAF-T, constatăm că și informația contabilă, care este în foarte mare măsură baza raportărilor fiscale, devine disponibilă în timp aproape real autorității fiscale.

De aceea, adaptarea în timp real a sistemelor ERP ale societăților la cerințele legislației contabile devine imperioasă, mai ales în contextul apariției de noi raportări.

Date fiind toate modificările de raportare introduse de digitalizare în relația cu autoritățile fiscale, recomandăm departamentelor de contabilitate și taxe să colaboreze cu departamentele financiare, IT și de resurse umane, pentru a asigura disponibilitatea datelor și resurselor, astfel încât informațiile relevante să fie colectate și transformate, iar raportările să fie automatizate pentru a putea fi finalizate în timp util și de o manieră eficientă. Interconectarea și standardizarea fluxurilor de date și a proceselor operaționale din cadrul proceselor de prognoza fiscală, provizionare fiscală și conformitate fiscală pot reduce ineficiențele și riscurile.

De asemenea, am spune că este important ca departamentele de contabilitate și taxe să fie implicate din timp în demersurile de proiectare și definire, împreună cu colegii din departamentul de IT, pentru a identifica necesarul de date și fluxuri operaționale și pentru a anticipa efectele schimbărilor. Atunci când funcția de raportare fiscală nu este implicată în proiectarea și definirea modificărilor de sistem, departamentele de contabilitate și taxe sunt frecvent nevoite să efectueze în continuare transformări de date după implementarea unor modificări costisitoare ale sistemelor.

Cu alte cuvinte, închiderea anului 2021 și începutul anului 2022 vin cu provocări atât în ceea ce privește modificări ale tratamentelor contabile cu impact evident asupra stabilirii obligațiilor fiscale pentru impozitul pe profit, dar și cu provocări generate de obligativitatea raportării informațiilor contabile detaliate ca parte a raportării SAF-T. Sunt schimbări semnificative de paradigmă care impactează profund funcția contabilă și fiscală și au implicații pe termen lung.